

Obsah

Předmluva	5
I. Předmět, úloha a metody psychologie a pedagogiky dítěte	7
II. Některé základní otázky psychologie a pedagogiky dítěte	10
A. Činitelé působící na vývoj osobnosti dítěte	10
a) Dědičnost a vývoj dítěte	11
b) Význam aktivity dítěte pro jeho vývoj	12
c) Význam prostředí pro vývoj dítěte	12
d) Výchova — nejsilnější forma působení sociálního prostředí	13
B. Základní psychické potřeby dítěte	14
C. Hlavní výchovní činitelé	15
a) Rodina	15
b) Zařízení pro kolektivní výchovu dětí	17
Zařízení pro kolektivní výchovu s denním provozem	18
Zařízení pro kolektivní výchovu s trvalým provozem	18
D. Materiální podmínky výchovy	19
a) Budovy dětských zařízení z hlediska výchovy	19
b) Výchovní nábytek	21
c) Hračky a jejich vliv na rozvoj osobnosti dítěte	32
d) Hračky pro jednotlivé věkové vývojové stupně a péče o hračky	34
e) Zahradka a její vybavení	38
E. Organizace výchovné práce v kolektivních dětských zařízeních	40
a) Denní rozvrh dětí	41
b) Pracovní rozvrhy zaměstnanců v zařízeních	43
c) Rozdělení dětí do skupin	44
d) Sledování neuropsychického vývoje dítěte a vedení záznamů o něm	46
e) Příprava sestry na výchovnou práci	48
f) Spolupráce s rodinou a školou	51
g) Hlavní výchovné povinnosti sestry	54

III. Duševní vývoj a výchova dítěte	57
A. Období duševního vývoje dítěte	57
B. Počátky duševního vývoje dítěte	58
a) Základní vrozené reflexy novorozence	58
b) První podmíněné reflexy dítěte	61
c) Základní nervové procesy	61
d) Pravidla pro vytváření jednoduchých kladných podmíněných reflexů	63
e) Složitější podmíněné reflexy	64
f) Vytváření záporných podmíněných reflexů	66
C. Novorozenec	68
a) Fyziologické funkce novorozence	68
Spánek	68
Kojení a krmení	68
Přebalování	70
b) Smyslové vnímání	70
Vývoj zrakového vnímání	70
Vývoj sluchového vnímání	71
Čich, chuť, taktilní citlivost, Citlivost na teplo a chlad, Vnímání polohy	71
c) Motorika	72
d) Řeč	73
e) City (emoce)	74
f) Návyky a zlozvyky	75
D. Kojenec	76
a) Fyziologické funkce kojence	76
Spánek	76
Kojení a krmení	78
Přebalování a koupání, vysazování na nočníček	83
b) Smyslové vnímání	86
Vývoj zrakového vnímání	86
Vývoj sluchového vnímání	90
Chuť a čich	93
Vývoj hmatového a kinestetického vnímání	93
c) Motorika	94
d) Hra	104
e) Řeč a myšlení	109
Aktivní řeč dítěte	109
Rozumění řeči	110
Vývoj myšlení	115
f) City (emoce)	116
Vývoj citů u kojence	116
g) Sociální vztahy	124
h) Návyky a zlozvyky	127
E. Batole	128
a) Vývoj některých fyziologických pochodů a metodika základní péče o batolata	128
Spánek a bdění	128
Krmení dětí	130

Kontrola moče a stolice	133
Mytí, koupání, čištění nosu	134
Oblékání	135
b) Návyky	135
Pravidla použití odměn a trestů	138
c) Smyslové vnímání a pozorovací schopnosti	139
d) Motorika	141
e) Hra	151
f) Poznávání okolí	163
g) Vývoj řeči a myšlení	166
Metodika rozvíjení řeči	171
Metodika rozvíjení myšlení	176
h) City	176
ch) Sociální city a vztahy	180
F. Dítě v předškolním věku	186
a) Životospráva	186
b) Motorika	187
c) Vnímání	189
d) Řeč	190
e) Myšlení	191
f) Hra	192
g) City	196
h) Sociální vztahy	198
ch) Návyky a zlozvyky	198
G. Dítě v školním věku	200
a) Vývoj motoriky	200
b) Vývoj hry	203
c) Práce	207
d) Vývoj rozumových schopností	210
e) Vývoj citů a sociálních vztahů	213

Příloha: Záznam o neuropsychickém vývoji kojence a batolete